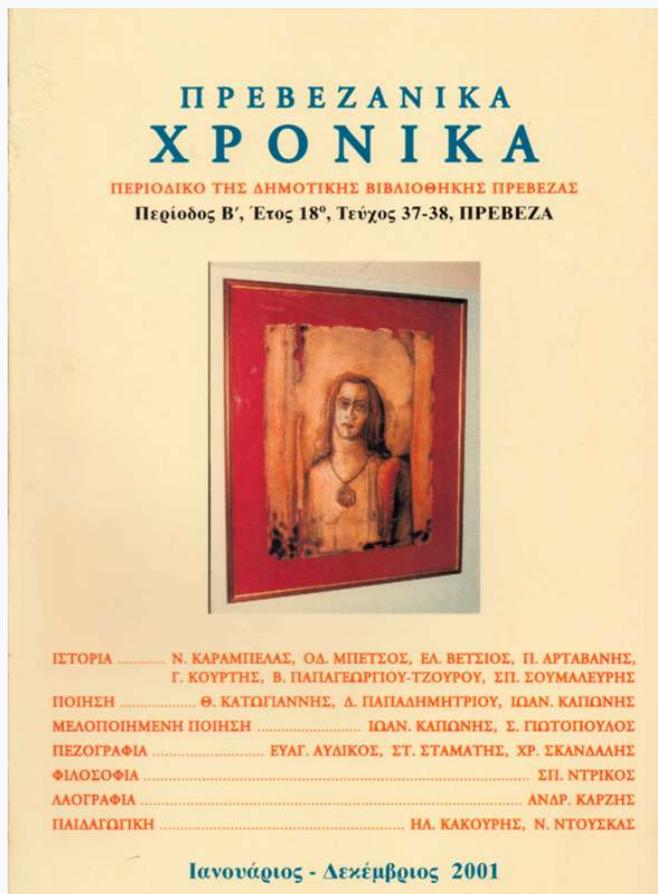

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 37-38 (2001)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 37-38 (2001)

Θεοφάνειος Σχολή: Ευεργέτες και δωρητές Α. Ευεργέτες β) Θεόδωρος Τσιντώσης και η σύζυγός του Αικατερίνη, το γένος Καρναβάλλη

Οδυσσέας Μπέτσος

doi: [10.12681/prch.29206](https://doi.org/10.12681/prch.29206)

Copyright © 2022, Οδυσσέας Μπέτσος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μπέτσος Ο. (2022). Θεοφάνειος Σχολή: Ευεργέτες και δωρητές Α. Ευεργέτες β) Θεόδωρος Τσιντώσης και η σύζυγός του Αικατερίνη, το γένος Καρναβάλλη. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (37-38), 39-44.
<https://doi.org/10.12681/prch.29206>

Θεοφάνειος Σχολή: Ευεργέτες και δωρητές

Α. Ευεργέτες

β) Θεόδωρος Τσιντώσης και η σύζυγός του Αικατερίνη, το γένος Καρναβάλλη¹

ΟΔΥΣΣΕΑ ΜΠΕΤΣΟΥ

Συντ. Δασκάλου

Το παραπάνω ζευγάρι ήταν άτεκνο. Η κατοικία του ήταν στην ενορία των Αγίων Αποστόλων Πρέβεζας και ανήκε στο Θεόδωρο Τσιντώση, του οποίου το επάγγελμα δε γνωρίζομε.

Από τις δυο διαθήκες που σύνταξε μαθαίνομε ότι είχαν μεγάλη, σε ακίνητα, περιουσία. Ήτοι σε σπίτια, σε λιοστάσια, σε κήπους και σε δυο εργαστήρια (κν. μαγαζιά), κείμενα στο δρόμο της κεντρικής αγοράς της Πρέβεζας. Και ότι τα τελευταία ήταν προίκα της συζύγου του, τα δε άλλα ήταν αφενός γονική παροχή στο σύζυγο και αφετέρου αγορασμένα με χρήματα της εργασίας και της οικονομίας τους.

Το Μάρτη του 1868, όταν ήρθε στην Πρέβεζα ο Μητροπολίτης Σεραφείμ Ξενόπουλος (είχε έδρα την Άρτα), το ζευγάρι Τσιντώση ζήτησε να του συντάξει η Δημογεροντία της Πρέβεζας (ο Μητροπολίτης ήταν πρόεδρος της) τη διαθήκη τους. Ο Σεραφείμ Ξενόπουλος έδωσε εντολή στον αναπληρωτή του Γεώργιο Λάππα, πρωτοπρεσβύτερο και στα έξι αιρετά λαϊκά μέλη της Δημογεροντίας και την 3/3/1868, ημέρα Κυριακή, πήγαν στο σπίτι του ζευγαριού (η σύζυγος του Τσιντώση δεν μπορούσε να κινηθεί) και σύνταξαν τη Διαθήκη, την οποία καταχώρησαν στον Α' κώδικα αυτής. Αυθημερόν ο Σεραφείμ την «επιβεβαίωσε» με την υπογραφή και τη σφραγίδα του.

¹ Συνέχεια της μελέτης του Οδ. Μπέτσου για τους Ευεργέτες και Δωρητές της Θεοφανείου Σχολής της Πρέβεζας. Το πρώτο μέρος, για τον Κωνσταντίνο Χρ. Κολοβό, δημοσιεύτηκε στα "Πρεβεζάνικα Χρονικά" τεύχος 36, σελ. 87-97.

Από τα διατεθέντα ακίνητά τους με την «πράξη» αυτή πήρε το Θεοφάνειο Κληροδότημα από μεν το Θεόδωρο Τσιντώση δυο λιοστάσια με 100, περίπου, ρίζες ελιές το καθένα, κείμενα στις θέσεις «Άγ. Γεώργιος» και «Μπετοσουκέας» Πρέβεζας, από δε τη σύζυγό του Αικατερίνη, το γένος Καρναβάλλη, δυο «εργαστήρια» (κν. μαγαζιά), κείμενα στο δρόμο της κεντρικής αγοράς ή Αγ. Χαραλάμπους. Απ' αυτά το ένα είχε και ανώγεια κατοικία, το δε ισόγειό του είχε δυο «πυροβολές» (κν. παράθυρα) και μια πόρτα. Σήμερα έχει μεταρρυθμισθεί και στεγάζει το χρυσοχοείο του κ. Καραγιάννη. Το άλλο είχε τέσσερις πυροβολές και δυο πόρτες κι ήταν χωρισμένο με σανίδες σε δυο μαγαζιά.

Τα παραπάνω, μετά την απελευθέρωση της Πρέβεζας, μοιράσθηκαν στο τότε Γυμνάσιο και στα τρία (τότε) Δημοτικά Σχολεία της Πρέβεζας. Το 1ο Δημοτικό Σχολείο πήρε το πρώτο εργαστήριο τα δε άλλα σχολεία τα υπόλοιπα ακίνητα. Δυστυχώς το πρακτικό της διανομής δεν υπάρχει ούτε στο παραπάνω Δημοτικό Σχολείο, που μέχρι τον Οκτώβρη του 1986 υπήρξαμε Διευθυντής του κι εκτελούσαμε χρέη γραμματέα και ταμιά του (αναγνωρισμένου από το Δημόσιο) κληροδοτήματος του ακινήτου, που είχε το 1ο Δημ. Σχολείο. Τηρούσε δε η τότε Σχολική Εφορεία του ιδιαίτερη διαχείριση, της οποίας τον προϋπολογισμό κι απολογισμό έλεγχε και έγκρινε η Οικονομική Εφορεία Πρέβεζας.

Η διάθεση των παραπάνω τεσσάρων ακινήτων έγινε με τους όρους: 1) Ν' ανήκουν στο Θεοφάνειο Κληροδότημα αλλά όσο ζούνε οι δύο ή ο ένας να νέμονται τα εισοδήματά τους. 2) Ύστερα από το θάνατό τους να τελεί το Θεοφάνειο Κληροδότημα ετήσιο κοινό αρχιερατικό μνημόσυνο τη μεγάλη τεσσαρακοστή μια χρονιά στον Άγιο Αθανάσιο Πρέβεζας (εκεί είχε το ταφείο του ο Θεόδωρος) και μια στον Άγιο Νικόλαο (εκεί είχε το ταφείο της η σύζυγός του Αικατερίνη). Και 3) κάθε χρόνο, τη Μεγάλη Πέμπτη, να προικοδοτείται από τα έσοδά τους μια φτωχή νέα της Πρέβεζας σε ηλικία γάμου με κλήρωση, εφόσον οι υποψήφιοι δεν έχουν συγγένεια με ένα τουλάχιστον από τους δυο διαθέτες. Σε τέτοια περίπτωση την προικοδότηση των 1.000 γροσίων θα παίρνει η συγγενής νέα. Θα δίνεται δε από την Εφορεία του Θεοφανείου Κληροδοτήματος την ημέρα του γάμου της ή μετά από αυτόν χωρίς τόκο. Οφείλει δε το Θεοφάνειο Κληροδότημα, από τα πρώτα εισοδήματά τους, να προεξοφλήσει όσα με τη διαθήκη αυτή γράφει για δυο ανηψιές αδελφών του (από 2.000 γρόσια στην κάθε μία) και για δυο ανηψιούς του άλλης αδελφής (ζούσαν στη Βόνιτσα) από 500 γρόσια στον καθένα. Συνολικά 5.000 γρόσια. Κάθε χρόνο «... τα περισσεύοντα (χρήματα) να χρησιμεύσωσι προς συντήρησιν των Σχολών και προς αγοράν βιβλίων δια τους απόρους μαθητάς». Αυτά όρισε ο Θεόδωρος Τσιντώσης για τα δικά του ακίνητα.

Η δε σύζυγός του Αικατερίνη όρισε από τα πρώτα εισοδήματα των δυο εργαστηρίων της να δοθούν 200 γρόσια στον ανηψιό της Σπύρο Ξενογιάννη και 500 στην «αρχαίαν υπηρέτριά της», σύζυγο Στάθη Σαρδελή.

Και οι δυο διαθέτες απαίτησαν τ' ακίνητά τους «... όπως μένωσιν ... αιωνίως αναπαλλοτρίωτα και επιτροπεύονται και διαχειρίζονται παρά των κατά καιρόν επιτρόπων των αυτών Σχολών» (των Θεοφανείων). Η εν λόγω προσθέτει ότι οι τοίχοι των εργαστηρίων της ανήκουν σ' αυτά.

Η παραπάνω Αικατερίνη πέθανε τη 2 Γενάρη του 1869. Ο σύζυγός της Θεόδωρος έζησε πέντε περίπου χρόνια ακόμα (πέθανε την 21 Φλεβάρη 1874). Είχαν και οι δυο αφήσει αδιάθετα ακίνητά τους στην πρώτη διαθήκη, με εντολή ο τελευταίος, πριν πεθάνει, να τα διαθέσει όπως εκείνος θελήσει. Αν δεν τα διαθέσει, να τα πάρει όλα το Θεοφάνειο Κληροδότημα.

Όμως ο Θεόδ. Τσιντώσης την 11/6/1870 σύνταξε, στη Δημογεροντία Πρέβεζας, δεύτερη Διαθήκη (πράξη), με την οποία όλα τα διέθεσε σε συγγενείς δικούς του και της συζύγου του. Δεν παρέλειψε στον ακροτελεύτιο Ζ' όρο να γράψει και τα εξής διευκρινιστικά: «... επιθυμώ και θέλω να διαχειρίζονται τα εισοδήματα των ιδιοκτησιών εμού και της μακαρίτιδος Συζύγου μου υπέρ της Θεοφανείου Σχολής οι Επίτροποι των τριών Εκκλησιών. Δηλαδή τη γνώμη και τη εγκρίσει του Αρχιερέως, των Δημογερόντων και τινων εκ των προκρίτων πατριωτών ή, απόντος του Αρχιερέως, του Αρχιερατικού Επιτρόπου του, συνερχομένων εξεπίτηδες με την Ιεράν ταύτην Μητρόπολιν, μετά των Επιτρόπων των τριών Εκκλησιών, διότι η θέλησις εμού και της μακαρίτιδος Συζύγου μου είναι το Κληροδότημα εκείνο προς την Θεοφάνειον Σχολήν, κατά την από της τρίτης Μαρτίου 1868 πράξιν, να ενεργήται "θεαρέστως", ώστε να παράγη επωφελείς καρπούς εις την χριστιανικήν ταύτην κοινότητα των πατριωτών... ».

Από το "Λογιστικόν" του Θεοφανείου Κληροδοτήματος (το κρατούσε κι ενήμερωνε πάντοτε ο ορισμένος ταμίας των επιτρόπων του για διάστημα δύο χρόνων με την παρέλευσή τους παρέδιδε αυτό σ' εκπρόσωπο της επόμενης Εκκλησίας από τις τρεις συνολικά) διάρκειας από το 1875 μέχρι και το 1892 (το επόμενο χάθηκε) πληροφορούμαστε περιληπτικά την ετήσια κίνηση του κληροδοτήματος του ζευγαριού Τσιντώση κι ότι υπήρχε γι' αυτό ιδιαίτερο "Λογιστικόν" (βιβλίο ταμείου), στο οποίο ο ταμίας του Θεοφανείου Κληροδοτήματος καταχωρούσε με λεπτομέρειες τα έσοδα και έξοδά του, το οποίο δεν υπάρχει ούτε στο αρχείο της Θεοφανείου Σχολής ούτε στο Α' Δημοτικό Σχολείο. Δεν έχομε εξακριβώσει αν υπάρχει στο αρχείο άλλου σχολείου της Πρέβεζας, το οποίο πήρε ακίνητό του όταν έγινε η διανομή τους.

Ο ίδιος ταμίας χρέωνε στο "Λογιστικόν" της Θεοφανείου Σχολής όχι μόνο τι έσοδα προέρχονταν από τ' ακίνητά του, αλλά και τι έξοδα γίνονταν γι' αυτά και για όσα όριζαν οι Διαθήκες τους. Ήτοι για τις προικοδοτήσεις πτωχών νεάνιδων 1.000 γρόσια για κάθε μια, τα ονόματα των προικοδοτηθεισών και πότε τα παρέλαβαν. Τις δαπάνες που έκανε η Εφορεία του Θεοφανείου Κληροδοτήματος για τη συντήρηση των εργαστηρίων και την καλλιέργεια των ελαιοστα-

Πρεβεζάνικα Χρονικά

σίων. Για τον ετήσιο κτηματικό φόρο που πλήρωνε (τ. βεργί). Και τις δαπάνες στις πλειοδοτικές δημοπρασίες που έκανε για την ενοικίασή τους (τελαλικά, κηρύκεια και χαρτόσημα στα συμβόλαια). Ακόμα και για τις δαπάνες του ετήσιου Αρχιερατικού μνημόσυνου. Στον ετήσιο απολογισμό χρέωνε τι περίσσευε από τα παραπάνω για το Θεοφάνειο Κληροδότημα. Γνωστό είναι ότι οι ελιές κάρπιζαν κάθε δεύτερο χρόνο. Και σ' αυτές τις χρονιές τα έσοδά του δεν ξεπερνούσαν τα 6.000 αργυρά γρόσια.

Ο γράφων τώρα δεν γνωρίζει το Κληροδότημα Τσιντώση, που ανήκε στο Α' Δημοτικό Σχολείο μέχρι το 1987 (οπότε και το παρέδωσε στο νέο Διευθυντή του ίδιου σχολείου κ. Σταύρο Μπόκια), ποιος φορέας ύστερα και από πότε το διαχειρίζεται. Από τον μετέπειτα Διευθυντή του κ. Τσόκα είχαμε πληροφορηθεί ότι και τα δύο κληροδοτήματα του Α' Δημοτικού Σχολείου (Αναστασίου Θεοφάνη και ζεύγους Τσιντώση)² δεν ανήκαν στη διαχείριση της Σχολικής Επιτροπής αυτού. Υποθέτουμε ότι περιήλθαν στη Σχολική Επιτροπή του Δήμου Πρέβεζας. Αν έτσι έγινε, εκεί θα εξαφανισθούν, αφού θα έχουν ενιαία διαχείριση με εκείνη των άλλων σχολικών ακινήτων. Όμως οι διαθέτες τους γράφουν ρητά ότι θέλουν να έχουν αυτοτέλεια «εσαεί» τα ακίνητά τους.

Από το "Λογιστικόν" του Θεοφανείου Κληροδοτήματος πληροφορούμαστε για το κληροδότημα του ζεύγους Τσιντώση τα εξής ακόμα:

Τι δαπάνησε ο ταμίας του για την ταφή τόσο της Αικατερίνης όσο και του Θεοδώρου. Ήτοι: α) Για την κηδεία και ταφή της πρώτης, στην οποία πήραν μέρος οι 11 εφημέριοι των ναών της Πρέβεζας, 2 ιεροψάλτες, 2 σκαφτιάδες του τάφου, 2 ευταξίες για τα κεριά και πεσιλικά (;) οι δαπάνες ανήλθαν σε 248,20 αργυρά γρόσια, και β) για την κηδεία και ταφή του δεύτερου, αυτές ανήλθαν σε 1.361,20 αργυρά γρόσια. Μάλιστα δε ο αναλαβών το αξίωμα του ταμία το θέρος 1874 Αθαν. Αθανασιάδης, εκπρόσωπος του Αγ. Νικολάου, αρνήθηκε να τ' αναγνωρίσει ως «υπέρογκα» και κάλεσε την 3/7/1874 και προκρίτους της Πρέβεζας μαζί με τα μέλη της Εφορείας, τα οποία συσκέφθηκαν και αποφάνθηκαν ότι ο λογαριασμός είναι αληθινός³.

² Για το κληροδότημα του Αν. Θεοφάνη, που τα έσοδά του προέρχονταν από την ιδιόκτητη αίθουσα που στεγάζει τα ΕΛΤΑ Πρέβεζας, από αποθήκη που η Σχολ. Εφορεία κατασκεύασε στην πυλωτή του γραφείου του σχολείου στο Θεοφάνειο διδακτήριο και από μισθώματα της αίθουσας τελετών από εκθέτες, κύρια έργων ζωγραφικής, θα γράψομε σε άλλο μελέτημά μας.

³ α) Στη σελίδα 274 (του Δούναι) ο ταμίας Χρ. Αυγερινός το 1869 χρέωσε τις δαπάνες που έκανε για την κηδεία και ταφή της Αικατερίνης, συζύγου Θ. Τσιντώση, και β) στις σελίδες 314 και 316 ο ταμίας Αθαν. Αθανασιάδης χρέωσε τις δαπάνες που έκανε ο πριν απ' αυτόν ταμίας Αναστ. Καραντζούλας για την κηδεία, ταφή και άλλα του Θεοδώρου Τσιντώση. Ο ταμίας εκείνος φρόντισε και ζωγράφος αντέγραψε στην αριστερή στήλη της εικόνας του Παντοκράτορα της Θεοφανείου Σχολής την αφιέρωση στο ζεύγος Τσιντώση (βλ. φωτογραφία στην επόμενη σελίδα).

Η μεγάλη εικόνα του Παντοκράτορα που ήταν αναρτημένη στη Θεοφάνειο Σχολή και σήμερα βρίσκεται στο νέο διδακτήριο του Α' Δημ. Σχολείου Πρέβεζας

Αρχείο Ν. Καράμπελα, Πρέβεζα

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Στο ίδιο “Λογιστικόν” είναι καταχωρημένες οι προικοδοτήσεις των δύο πρώτων νεάνιδων της Πρέβεζας για τις χρονιές 1875 και 1876, ήτοι Σοφούλας Β. Σταβράκη και Μαρίας Π. Βερετούλη. Και οι δύο τα 1.000 χάλκινα γρόσια τα πήραν όταν παντρεύτηκαν. Τα 2.000 χάλκινα γρόσια έχουν χρεωθεί μαζί ως 1.720 αργυρά γρόσια. Στην περίπτωση που μια προικοδοτηθείσα νέα δεν παντρευόταν ή πέθαινε πριν το γάμο της, τα 1.000 γρόσια έπαιρνε η θεοφάνειος Σχολή για δική της χρήση.

Από το ίδιο “Λογιστικόν” μαθαίνουμε τα ονόματα και άλλων 12 νεάνιδων που προικοδοτήθηκαν μέχρι και το 1892, οπότε τελείωσαν οι σελίδες του. Για τις προικοδοτηθείσες τα επόμενα χρόνια δεν υπάρχουν στοιχεία. Το λόγο έχομε παραπάνω γράψει⁴.

Στο Θεοφάνειο διδακτήριο, πριν το πάρει για χρήση ο Δήμος Πρέβεζας, παράλληλα με το Α' Δημοτικό Σχολείο (με πράξη της Σχολικής Εφορείας αυτού) ήταν αναρτημένη μεγάλη εικόνα, που την επάνω μισή της επιφάνεια καλύπτει η μορφή του Παντοκράτορα. Η υπόλοιπη επιφάνεια είναι χωρισμένη σε τρεις στήλες. Στη μεσαία είχε γραφτεί, το 1836, αφιέρωμα για τον Αναστάσιο Θεοφάνη. Στην αριστερή του στήλη γράφτηκε το 1874 η παρακάτω αφιέρωση:

« Θεοδώρω Τσιντώση και Αικατερίνη, στη σύζυγο αυτού, Πρεβεζαίοις, τοις τον ιδρυτήν της Θεοφανείου Σχολής μιμησαμένοις και την εαυτών ουσίαν εις εκπαίδευσιν των της πατρίδος τέκνων εισενέγκουσιν ευγνωμοσύνης μνημείον, την εικόνα τήνδε η πόλις αναθήθησιν 1836 ».

Την παραπάνω εικόνα “καθείλε” ο Δήμος Πρέβεζας προκειμένου να κάνει, χωρίς άδεια της τότε ιδιοκτήτριας Σχολικής Εφορείας του Α' Δημ. Σχολείου, μετατροπές. Ο γράφων, τότε Διευθυντής όντας του Α' Δημ. Σχολείου, την πήρε ο ίδιος από το υπόγειο του Δημαρχείου Πρέβεζας και μετέφερε στο νέο διδακτήριο του σχολείου του. Είναι ένα τρανό κειμήλιο της Θεοφανείου Σχολής, αφού 80 περίπου χρόνια της ζωής της και τα επόμενα που ανήκε το διδακτήριό της στο Α' Δημ. Σχολείο Πρέβεζας, οι μαθητές της, κάθε πρωί, άναβαν την κανδήλα της και απάγγελναν την προσευχή, που αρχίζει: «Το κλεινόν όνομά σου Θεοφάνη...»⁵.

⁴ Καταχωρούμε στη συνέχεια τα ονόματα των επόμενων 12 νεάνιδων που γνωρίζομε από το ίδιο “Λογιστικόν” ότι προικοδοτήθηκαν: Βασιλική Ι. Ζαφειρακοπούλου ή Ζαχαρτζή, κόρη του Αναστασίου Φαμπιάνου ή Γαλιανού, Άννα Ανδρέα Βενετζάνου, Τασούλα Αν. Ιωαννίτη, Ευαγγελία Στυλιανού Πέζαρου, Αγγελική Σ. Ναστούλη, Αικατερίνη Μπομποτσάρη, Ευανθία Ντοβοπούλου ή Μπόνια, Αποστόλω Δ. Μπέκα, Μαρία Ι. Κολιαδήμα, Μαρία Δημ. Πόβελου και Μαρούλα Περδίκη.

⁵ Την προσευχή θα παραθέσομε στη μελέτη για τον Αναστ. Θεοφάνη.